Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 2. februára 2016 [1]

Vec C-47/15

Sélina Affum, vydatá Amissah,
proti
Préfet du Pas-de-Calais,
Procureur général de la Cour d'appel de Douai

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko)]

„Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti — Smernica 2008/115/ES — Návrat štátneho príslušníka tretej krajiny s nelegálnym pobytom — Neoprávnený vstup — Tranzit — Trest odňatia slobody — Zadržanie"

I – Úvod

1. V rámci tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko), sa má Súdny dvor opäť vyjadriť k zlučiteľnosti vnútroštátnej právnej úpravy umožňujúcej uložiť trest odňatia slobody štátnemu príslušníkovi tretej krajiny len na základe toho, že jeho pobyt je neoprávnený, so smernicou 2008/115/ES. [2]

2. V porovnaní s predchádzajúcimi vecami, ktoré sa týkajú tejto otázky, [3] vykazuje prejednávaná vec dve osobitosti. Po prvé sa týka štátnej príslušníčky tretej krajiny, ktorá vstúpila na územie dotknutého členského štátu len na účely tranzitu a bola zadržaná na výstupe z tohto členského štátu. Treba teda odpovedať na otázku, či ide o *pobyt z* hľadiska smernice 2008/115. Po druhé príslušný členský štát nemá v úmysle vydať rozhodnutie o návrate podľa článku 6 ods. 1 smernice 2008/115, ale odovzdať dotknutú štátnu príslušníčku orgánom iného členského štátu na základe dojednania uzatvoreného pred nadobudnutím účinnosti smernice 2008/115.

3. Súdny dvor má v prejednávanej veci príležitosť pripomenúť, že smernica 2008/115 sa uplatní na každého štátneho príslušníka tretej krajiny s nelegálnym pobytom bez ohľadu na dôvod jeho nelegálneho pobytu a na miesto jeho zadržania a že uloženie trestu odňatia slobody štátnemu príslušníkovi tretej krajiny je možné len za presne určených podmienok, ktoré v prejednávanej veci nie sú splnené.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území (Ú. v. EÚ L 348, s. 98).

3 — Pozri rozsudky El Dridi (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268), Achughbabian (C-329/11, EU:C:2011:807) a Celaj (C-290/14, EU:C:2015:640). Pozri takisto rozsudok Sagor (C-430/11, EU:C:2012:777), ktorého predmetom bol okrem iného trest domáceho väzenia.

II – Právny rámec

A – *Právo Únie*

1. Smernica 2008/115

4. Predmet smernice 2008/115 je v jej článku 1 opísaný takto:

„Touto smernicou sa ustanovujú spoločné normy a postupy, ktoré sa majú uplatňovať v členských štátoch na návrat neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín v súlade so základnými právami ako všeobecnými zásadami práva Spoločenstva a medzinárodného práva vrátane záväzkov týkajúcich sa ochrany utečencov a ľudských práv.“

5. Článok 2 smernice 2008/115 nazvaný „Rozsah pôsobnosti“ stanovuje:

„1. Táto smernica sa uplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu.

2. Členské štáty sa môžu rozhodnúť, že túto smernicu nebudú uplatňovať na štátnych príslušníkov tretích krajín:

a) ktorým sa v súlade s článkom 13 Kódexu schengenských hraníc odoprel vstup, alebo ktorí boli zadržaní príslušnými orgánmi v súvislosti s neoprávneným prekročením vonkajšej pozemnej, vzdušnej alebo vodnej hranice členského štátu a ktorí následne v tomto členskom štáte nezískali oprávnenie alebo právo na pobyt;

b) ktorým sa podľa vnútroštátneho práva uložil návrat ako trestná sankcia alebo návrat z trestnej sankcie vyplýva, alebo voči ktorým prebieha extradičné konanie.

…“

6. Článok 3 tejto smernice nazvaný „Vymedzenie pojmov“ stanovuje:

„Na účely tejto smernice sa uplatňujú tieto vymedzenia pojmov:

…

2) ‚nelegálny pobyt‘ je prítomnosť štátneho príslušníka tretej krajiny na území členského štátu, pričom táto osoba nespĺňa alebo prestala spĺňať podmienky vstupu ustanovené v článku 5 Kódexu schengenských hraníc alebo iné podmienky vstupu alebo pobytu v uvedenom členskom štáte;

3) ‚návrat‘ je proces vrátenia sa štátneho príslušníka tretej krajiny – bez ohľadu na to, či ide o dobrovoľné splnenie povinnosti návratu alebo nútený návrat – do:

— jeho krajiny pôvodu, alebo

— krajiny tranzitu v súlade s dvojstrannými dohodami o readmisii alebo dohodami Spoločenstva o readmisii či inými dojednaniami, alebo

— inej tretej krajiny, do ktorej sa štátny príslušník tretej krajiny dobrovoľne rozhodne vrátiť a ktorá ho prijme;

4) ‚rozhodnutie o návrate' je správne alebo súdne rozhodnutie, alebo akt, ktorým sa ustanovuje alebo vyhlasuje, že štátny príslušník tretej krajiny sa zdržiava na území neoprávnene a ktorým sa ukladá alebo ustanovuje povinnosť návratu;

5) ‚odsun' je vykonanie povinnosti návratu, teda fyzický transport z členského štátu;

…"

7. Článok 4 uvedenej smernice, nazvaný „Priaznivejšie ustanovenia" stanovuje:

„1. Táto smernica sa uplatňuje bez toho, aby boli dotknuté priaznivejšie ustanovenia:

a) dvojstranných alebo mnohostranných dohôd medzi Spoločenstvom alebo Spoločenstvom a jeho členskými štátmi a jednou alebo viacerými tretími krajinami;

b) dvojstranných alebo mnohostranných dohôd medzi jedným alebo viacerými členskými štátmi a jednou alebo viacerými tretími krajinami.

…

4. Pokiaľ ide o štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú podľa článku 2 ods. 2 písm. a) vyňatí z rozsahu pôsobnosti tejto smernice, členské štáty:

a) zabezpečia, že zaobchádzanie s nimi a úroveň ich ochrany nie sú menej priaznivé oproti tým, ktoré sú uvedené v článku 8 ods. 4 a 5 (obmedzenia uplatňovania donucovacích opatrení), v článku 9 ods. 2 písm. a) (odloženie odsunu), v článku 14 ods. 1 písm. b) a d) (urgentná zdravotná starostlivosť a zohľadnenie potrieb zraniteľných osôb) a v článkoch 16 a 17 (podmienky zaistenia) a

b) dodržiavajú zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia."

8. Články 6 až 8 smernice 2008/115 stanovujú:

„Článok 6

Rozhodnutie o návrate

1. Členské štáty vydajú rozhodnutie o návrate každého štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na ich území bez toho, aby boli dotknuté výnimky uvedené v odsekoch 2 až 5.

…

3. Členské štáty nemusia vydať rozhodnutie o návrate štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na jeho území, v prípade, ak si dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny vezme späť iný členský štát na základe dvojstranných dohôd alebo dojednaní platných v čase nadobudnutia účinnosti tejto smernice. V takom prípade členský štát, ktorý vzal späť dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny, uplatní odsek 1.

…

Článok 7

Dobrovoľný odchod

1. V rozhodnutí o návrate sa poskytne primeraná lehota na dobrovoľný odchod v dĺžke od siedmich do tridsiatich dní bez toho, aby boli dotknuté výnimky uvedené v odsekoch 2 a 4…

…

Článok 8

Odsun

1. Členské štáty prijmú všetky opatrenia potrebné na vykonanie rozhodnutia o návrate, ak sa neposkytla lehota na dobrovoľný odchod v súlade s článkom 7 ods. 4 alebo sa nesplnila povinnosť návratu v rámci lehoty na dobrovoľný odchod poskytnutej v súlade s článkom 7.

…“

9. Článok 15 smernice 2008/115 nazvaný „Zaistenie“ stanovuje:

„1. Pokiaľ sa v osobitnom prípade nedajú účinne uplatniť iné dostatočné, ale menej prísne donucovacie opatrenia, členské štáty môžu zaistiť len štátneho príslušníka tretej krajiny, voči ktorému prebieha konanie o návrate, s cieľom pripraviť návrat a/alebo vykonať proces odsunu, a to najmä keď:

a) existuje riziko úteku, alebo

b) dotknutý štátny príslušník tretej krajiny sa vyhýba alebo bráni procesu prípravy návratu alebo odsunu.

Zaistenie sa vždy uskutočňuje na čo najkratšie obdobie, trvá, len pokiaľ prebiehajú prípravy na odsun, a vykonáva sa s náležitou starostlivosťou.

…“

2. Schengenský dohovor a Kódex schengenských hraníc

10. Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 uzatvorená medzi vládami štátov hospodárskej únie Beneluxu, Nemeckej spolkovej republiky a Francúzskej republiky o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach (Ú. v. ES L 239, 2000, s. 19; Mim. vyd. 19/002, s. 9), podpísaný v Schengene 19. júna 1990 (ďalej len „Schengenský dohovor“) je súčasťou schengenského acquis.

11. V hlave II Schengenského dohovoru kapitola 4, nazvaná „Podmienky pre cestovanie cudzincov“ stanovuje v článku 19 ods. 1 a 2, článku 20 ods. 1 a článku 21 ods. 1 a 2 podmienky, za akých sa môžu cudzinci, ktorí sú držiteľmi jednotného víza alebo víza vydaného jednou zo zmluvných strán, cudzinci nepodliehajúci vízovej povinnosti, ako aj cudzinci, ktorí majú povolenie na pobyt alebo dočasné povolenie na pobyt vydané jednou z týchto strán, voľne pohybovať na území zmluvných strán. Uvedené ustanovenia odkazujú najmä na niektoré podmienky vstupu stanovené v článku 5 ods. 1 Schengenského dohovoru.

12. Nariadením (ES) č. 562/2006 [4] bolo schengenské acquis konsolidované a rozvinuté.

13. Odôvodnenie 27 Kódexu schengenských hraníc stanovuje, že tento predpis „predstavuje rozvoj ustanovení schengenského acquis, na ktorom sa Spojené kráľovstvo [Veľkej Británie a Severného Írska] nezúčastňuje… Spojené kráľovstvo sa preto nezúčastňuje na jeho prijímaní, nie je ním viazané ani nepodlieha jeho uplatňovaniu“.

14. Článok 1 kódexu stanovuje, že kódex „umožňuje, aby sa nevykonávala hraničná kontrola osôb, ktoré prekračujú vnútorné hranice medzi členskými štátmi Európskej únie“, a „stanovuje pravidlá, ktorými sa spravuje hraničná kontrola osôb, ktoré prekračujú vonkajšie hranice členských štátov Európskej únie“.

15. Článok 2 body 1 a 2 toho istého kódexu obsahuje tieto vymedzenia pojmov:

„1. ‚vnútorné hranice‘ sú:

a) spoločné pozemné hranice členských štátov vrátane hraníc, ktoré tvoria rieky a jazerá;

b) letiská členských štátov pre vnútorné linky;

c) námorné, riečne a jazerné prístavy členských štátov pre pravidelné trajektové spojenia;

2. ‚vonkajšie hranice‘ sú pozemné hranice členských štátov vrátane riečnych a jazerných hraníc, námorné hranice členských štátov a ich letiská, riečne prístavy, námorné prístavy a jazerné prístavy, ak nie sú vnútornými hranicami“.

16. V hlave II Kódexu schengenských hraníc kapitola I nazvaná „Prekračovanie vonkajších hraníc a podmienky pre vstup“ v článkoch 4 a 5 stanovuje:

„Článok 4

Prekračovanie vonkajších hraníc

1. Vonkajšie hranice sa môžu prekračovať len na hraničných priechodoch a počas stanovených otváracích hodín. Na hraničných priechodoch, ktoré nie sú otvorené nepretržite 24 hodín denne, sa jasne vyznačia otváracie hodiny.

…

3. Bez toho, aby boli dotknuté výnimky ustanovené v odseku 2 alebo povinnosti členských štátov v oblasti medzinárodnej ochrany, zavedú členské štáty v súlade so svojím vnútroštátnym právom sankcie za neoprávnené prekročenie vonkajších hraníc na iných miestach než na hraničných priechodoch alebo v iných časoch než počas stanovených otváracích hodín. Tieto sankcie musia byť účinné, primerané a odrádzajúce.

4 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 15. marca 2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc) (Ú. v. ES L 105, s. 1), zmenené a doplnené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 265/2010 z 25. marca 2010 (Ú. v. EÚ L 85, s. 1; ďalej len „Kódex schengenských hraníc“).

Článok 5

Podmienky pre vstup štátnych príslušníkov tretej krajiny

1. Na pobyt, ktorý nepresiahne tri mesiace v rámci obdobia šiestich mesiacov, musia štátni príslušníci tretej krajiny spĺňať tieto podmienky:

a) majú platný cestovný doklad alebo doklady, ktoré ich oprávňujú prekročiť hranicu;

b) majú platné vízum v prípade, že sa vyžaduje… s výnimkou prípadu, ak sú držiteľmi platného povolenia na pobyt;

c) zdôvodnia účel a podmienky plánovaného pobytu a majú dostatočné prostriedky na živobytie na dĺžku plánovaného pobytu a na návrat do svojej krajiny pôvodu alebo na tranzit do tretej krajiny, v ktorej ich určite prijmú, alebo sú schopní získať takéto prostriedky zákonným spôsobom;

d) nejde o osoby, na ktoré bolo vydané v [Schengenskom informačnom systéme (SIS)] upozornenie na účely odopretia vstupu;

e) nepokladajú sa za hrozbu pre verejný poriadok, vnútornú bezpečnosť, verejné zdravie alebo medzinárodné vzťahy ktoréhokoľvek členského štátu…

…

4. Odchylne od odseku 1:

a) štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí nespĺňajú všetky podmienky stanovené v odseku 1, ale ktorí sú držiteľmi povolenia na pobyt, dlhodobého víza alebo víza na opätovný vstup udelených jedným z členských štátov, alebo ak je to potrebné, povolenia na pobyt alebo dlhodobého víza a víza na opätovný vstup, sa povolí vstup na územia iných členských štátov na účely tranzitu, aby mohli vstúpiť na územie členského štátu, ktorý udelil povolenie na pobyt, dlhodobé vízum alebo vízum na opätovný vstup…;

…

c) štátnym príslušníkom tretej krajiny, ktorí nespĺňajú jednu alebo viac podmienok stanovených v odseku 1, môže členský štát povoliť vstup na svoje územie z humanitárnych dôvodov, z dôvodov štátneho záujmu alebo z dôvodu medzinárodných záväzkov…“

17. Hlava II kapitola II Kódexu schengenských hraníc nazvaná „Kontrola vonkajších hraníc a odopretie vstupu“ stanovuje v článku 7, ktorý sa týka hraničných kontrol osôb:

„Článok 7

Hraničné kontroly osôb

1. Cezhraničný pohyb na vonkajších hraniciach podlieha kontrolám pohraničnej stráže. Kontroly sa vykonávajú v súlade s touto kapitolou.

…

3. Štátni príslušníci tretej krajiny sa podrobia dôkladnej kontrole na vstupe aj výstupe.

a) Dôkladné kontroly na vstupe zahŕňajú overenie podmienok stanovených v článku 5 ods. 1, ktorými sa riadi vstup, a prípadne aj overenie dokladov, ktoré ich oprávňujú na pobyt a vykonávanie odbornej činnosti. V tomto je obsiahnuté podrobné preskúmanie ďalších nasledujúcich aspektov:

…

b) dôkladné kontroly na výstupe zahŕňajú:

   i) overenie, či má štátny príslušník tretej krajiny platný doklad na prekročenie hranice;

   ii) overenie cestovného dokladu kvôli zisťovaniu znakov falšovania alebo pozmeňovania;

   iii) ak je to možné, overenie, či sa štátny príslušník tretej krajiny nepokladá za hrozbu pre verejný poriadok, vnútornú bezpečnosť alebo medzinárodné vzťahy ktoréhokoľvek členského štátu;

c) okrem kontrol uvedených v písm. b) dôkladné kontroly na výstupe môžu zahŕňať aj:

   i) overenie, či má daná osoba platné vízum v prípade, ak sa vyžaduje… s výnimkou prípadu, že je držiteľom platného povolenia na pobyt;

   ii) overenie, či daná osoba neprekročila maximálnu dĺžku povoleného pobytu na území členských štátov;

   iii) preverenie upozornení na osoby a predmety uvedené v SIS a vo vnútroštátnych súboroch údajov.

…“

18. Podľa článku 20 tohto kódexu, ktorý je súčasťou kapitoly I nazvanej „Zrušenie kontroly vnútorných hraníc“ v hlave III uvedeného kódexu, „vnútorné hranice možno prekročiť v ktoromkoľvek bode bez toho, aby sa vykonala hraničná kontrola osôb bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť“.

19. Podľa článku 39 ods. 1 Kódexu schengenských hraníc, ktorý je súčasťou hlavy IV nazvanej „Záverečné ustanovenia“, boli články 2 až 8 Schengenského dohovoru zrušené k 13. októbru 2006. Najmä podmienky vstupu, ktoré boli predtým upravené v článku 5 ods. 1 Schengenského dohovoru, tak boli nahradené podmienkami stanovenými v článku 5 tohto kódexu.

B – *Francúzska právna úprava*

1. Zákon o vstupe a pobyte cudzincov a o práve na azyl

20. Článok L. 621-2 zákona o vstupe a pobyte cudzincov a o práve na azyl (code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile) v znení zákona č. 2012-1560 z 31. decembra 2012 o zaistení na účely kontroly práva na pobyt, ktorým sa mení prečin pomoci s neoprávneným pobytom v tom zmysle, že sa z neho vylučujú humanitárne a nezištné skutky (loi nº 2012-1560, du 31 décembre 2012, relative à la retenue pour vérification du droit au séjour et modifiant le délit d'aide au séjour irrégulier pour en exclure les actions humanitaires et désintéressées; JORF z 1. januára 2013, s. 48; ďalej len „Ceseda"), stanovuje:

„Odňatím slobody na jeden rok a peňažným trestom vo výške 3 750 eur sa potrestá cudzinec, ktorý nie je štátnym príslušníkom členského štátu Európskej únie:1. ak vstúpil na metropolitné územie bez splnenia podmienok stanovených v článku 5 ods. 1 písm. a), b) alebo c) [Kódexu schengenských hraníc] a bez toho, aby mu bol povolený vstup na územie na základe článku 5 ods. 4 písm. a) a c) tohto [kódexu]; to isté platí, ak bolo na cudzinca vydané upozornenie na účely odopretia vstupu na základe vykonateľného rozhodnutia prijatého iným zmluvným štátom [Schengenského dohovoru];

2. alebo ak pri príchode priamo z územia štátu, ktorý je zmluvnou stranou [Schengenského dohovoru], vstúpil na metropolitné územie bez splnenia podmienok stanovených v jeho článku 19 ods. 1 alebo 2, článku 20 ods. 1 a článku 21 ods. 1 alebo 2 s výnimkou podmienok stanovených v článku 5 ods. 1 písm. e) [Kódexu schengenských hraníc] a v [jeho] článku 5 ods. 1 písm. d), pokiaľ upozornenie na účely odopretia vstupu nevyplýva z vykonateľného rozhodnutia prijatého iným zmluvným štátom [Schengenského dohovoru];

…

Na uplatnenie tohto článku môže byť trestné stíhanie začaté, len pokiaľ boli skutkové okolnosti zistené za podmienok stanovených v článku 53 trestného poriadku."

2. Trestný poriadok

21. Článok 53 trestného poriadku (code de procédure pénale) v znení účinnom v čase skutkových okolností vo veci samej stanovuje:

„O pristihnutie pri páchaní zločinu alebo prečinu ide v prípade zločinu alebo prečinu, ktorý je práve páchaný alebo bol práve spáchaný. O pristihnutie pri páchaní zločinu alebo prečinu ide aj v prípade, že podozrivá osoba je v čase veľmi blízkom skutku prenasledovaná krikom verejnosti alebo je u nej zistená držba istých predmetov, alebo vykazuje stopy či indície, na základe ktorých sa možno domnievať, že sa zúčastnila na zločine alebo prečine.

Po pristihnutí pri páchaní zločinu alebo prečinu môže vyšetrovanie vedené prokurátorom republiky za podmienok upravených v tejto kapitole prebiehať nepretržite osem dní.

…"

22. Článok 62-2 trestného poriadku stanovuje:

„Zadržanie je donucujúce opatrenie, o ktorom rozhoduje príslušník justičnej polície pod dohľadom súdneho orgánu a prostredníctvom ktorého je osoba, voči ktorej existuje jedno alebo viacero dôvodných podozrení, že spáchala alebo sa pokúsila spáchať zločin alebo prečin, ktorý možno potrestať odňatím slobody, zadržaná pre potreby vyšetrujúceho orgánu.

…“

III – Skutkové okolnosti sporu vo veci samej, konanie pred Súdnym dvorom a prejudiciálne otázky

23. Dňa 22. marca 2013 bola pani Affum, ghanská štátna príslušníčka, kontrolovaná francúzskou políciou v Coquelles (Francúzsko), mieste vstupu do tunela pod La Manche, keď sa nachádzala na palube autobusu idúceho z Gentu (Belgicko) do Londýna (Spojené kráľovstvo).

24. Po predložení belgického pasu s fotografiou a menom tretej osoby a vzhľadom na to, že nemala nijaký iný preukaz totožnosti alebo cestovný doklad na svoje meno, bola zadržaná pre neoprávnený vstup na francúzske územie na základe článku L. 621-2 ods. 2 CESEDA.

25. Prokurátor republiky pri Tribunal de grande instance de Boulogne-sur-Mer (Prvostupňový súd Boulogne-sur-Mer) sa na druhý deň rozhodol nepokračovať v trestnom stíhaní pani Affumovej. Jej zadržanie sa v dôsledku toho skončilo v ten istý deň.

26. Súbežne s trestným konaním začatým proti pani Affumovej sa Préfet du Pas-de-Calais (prefekt Pas-de-Calais) začal zaoberať administratívnou situáciou pani Affumovej s cieľom rozhodnúť o jej prípadnom odsune z francúzskeho územia.

27. Výnosom z 23. marca 2013 rozhodol o odovzdaní pani Affumovej belgickým orgánom na účely jej readmisie na základe dojednania medzi vládou Francúzskej republiky na jednej strane a vládami Belgického kráľovstva, Luxemburského veľkovojvodstva a Holandského kráľovstva na druhej strane o preberaní osôb na spoločných hraniciach medzi Francúzskom a územím štátov Beneluxu, ktoré bolo podpísané v Paríži 16. apríla 1964.

28. Tým istým výnosom Préfet du Pas-de-Calais nariadil administratívne zaistenie pani Affumovej v priestoroch, ktoré nepatria väzenskej správe, na päť dní od ukončenia jej zadržania, kým nedôjde k jej odsunu. Pani Affum teda bola na základe uvedeného výnosu 23. marca 2013 administratívne zaistená na päť dní na účely jej odovzdania belgickým orgánom.

29. Dňa 27. marca 2013 Préfet du Pas-de-Calais požiadal sudcu pre obmedzenie osobnej slobody a pre väzbu z Tribunal de grande instance de Lille (Prvostupňový súd Lille) o predĺženie tohto zaistenia, kým belgické orgány nerozhodnú o jeho žiadosti o readmisiu.

30. Pani Affum v rámci svojej obhajoby s odvolaním sa najmä na rozsudok Achughbabian [5] tvrdila, že žiadosť Préfet du Pas-de-Calais je potrebné zamietnuť vzhľadom na to, že jej zadržanie bolo neoprávnené, pričom taká nezrovnalosť postihuje podľa vnútroštátneho práva celé konanie a sankcionuje sa odmietnutím predĺženia zaistenia a oslobodením dotknutej osoby.

31. Sudca pre obmedzenie osobnej slobody a pre väzbu z Tribunal de grande instance de Lille však uznesením z 28. marca 2013 konštatoval, že zadržanie pani Affumovej bolo oprávnené, a teda k jej administratívnemu zaisteniu došlo po ukončení riadneho konania. V dôsledku toho vyhovel žiadosti Préfet du Pas-de-Calais a nariadil predĺženie administratívneho zaistenia pani Affumovej najviac na dvadsať dní počnúc tým istým dňom.

32. V konaní o odvolaní podanom pani Affumovou prvý predseda Cour d’appel de Douai (Odvolací súd Douai) uznesením z 29. marca 2013 potvrdil uznesenie sudcu pre obmedzenie osobnej slobody a pre väzbu z Tribunal de grande instance de Lille.

5 — C-329/11, EU:C:2011:807.

33. Pani Affum podala proti poslednému uvedenému uzneseniu kasačný opravný prostriedok na Cour de cassation, ktorý rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 3 [bod] 2 smernice 2008/115 vykladať v tom zmysle, že štátny príslušník tretej krajiny sa neoprávnene zdržiava na území členského štátu a z toho dôvodu sa na neho vzťahuje táto smernica v zmysle jej článku 2 ods. 1, keď sa tento cudzinec nachádza len v situácii tranzitu ako cestujúci autobusu pohybujúceho sa na území tohto členského štátu, ktorý prichádza z iného členského štátu patriaceho do schengenského priestoru a smeruje do ďalšieho členského štátu?

2. Má sa článok 6 ods. 3 tejto smernice vykladať v tom zmysle, že smernica nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá sankcionuje neoprávnený vstup štátneho príslušníka tretej krajiny trestom odňatia slobody, pokiaľ tento cudzinec môže byť vzatý späť iným členským štátom na základe dohody alebo dojednania uzavretého s týmto štátom pred nadobudnutím účinnosti [uvedenej] smernice?

3. Má sa v závislosti od odpovede na predchádzajúcu otázku táto smernica vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá sankcionuje neoprávnený vstup štátneho príslušníka tretej krajiny trestom odňatia slobody za rovnakých podmienok, ako sú podmienky, ktoré [Súdny dvor] stanovil v rozsudku [Achughbabian (C-329/11, EU:C:2011:807)] v oblasti neoprávneného pobytu, ktoré sa týkajú toho, aby dotknutá osoba nebola podrobená predchádzajúcim donucovacím opatreniam stanoveným v článku 8 [uvedenej] smernice, a doby jej zaistenia?“

34. Pani Affum predložila svoje pripomienky rovnako ako francúzska, česká, grécka, maďarská a švajčiarska vláda, ako aj Európska komisia. Na pojednávaní 10. novembra 2015 predniesla ústne prednesy pani Affum, ako aj francúzska a grécka vláda a Komisia.

IV – Analýza

35. Vnútroštátny súd sa troma otázkami, ktoré je potrebné preskúmať spoločne, v podstate pýta, či smernica 2008/115 bráni právnej úprave členského štátu, ktorá sankcionuje neoprávnený vstup štátnej príslušníčky tretej krajiny trestom odňatia slobody, pokiaľ bola táto osoba zadržaná na výstupe zo schengenského priestoru [6] na vonkajšej hranici tohto členského štátu pri tranzite, keď cestovala z iného členského štátu, a môže ju prijať tento iný členský štát na základe dojednania, ktoré s ním bolo uzatvorené pred nadobudnutím účinnosti smernice 2008/115.

36. Aby som mohol užitočne odpovedať na položené otázky, musím v prvom rade stručne opísať systém zavedený smernicou 2008/115 na jednej strane a Kódexom schengenských hraníc na druhej strane a zároveň analyzovať demarkačnú líniu medzi týmito dvoma nástrojmi, následne v krátkosti pripomeniem judikatúru Súdneho dvora túkajúcu sa pozbavenia osobnej slobody osôb v iných situáciách, než sú tie, ktoré upravuje smernica 2008/115, a nakoniec opíšem dotknutú vnútroštátnu právnu úpravu.

A – *Smernica 2008/115 a jej pôsobnosť*

37. Predmetom smernice 2008/115 opísaným v jej článku 1 je stanoviť spoločné normy a postupy, ktoré sa majú uplatňovať v členských štátoch na návrat neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín v súlade so základnými právami a s medzinárodným právom. Z odôvodnenia 4 vyplýva, že cieľom smernice je stanoviť jasné, transparentné a spravodlivé pravidlá na

6 — Výraz „schengenský priestor“ sa síce v Kódexe schengenských hraníc nepoužíva, stal sa však bežným na označenie členských štátov, ktoré sa na tomto kódexe zúčastňujú. V tejto súvislosti chcem poukázať na to, že samotný Súdny dvor používa tento výraz. Pozri napríklad rozsudky ANAFE (C-606/10, EU:C:2012:348, rôzne body a výrok), Air Baltic Corporation (C-575/12, EU:C:2014:2155, bod 67), ako aj T. (C-373/13, EU:C:2015:413, bod 52).

vymedzenie efektívnej politiky návratu osôb, ktorá je nevyhnutným prvkom dobre riadenej migračnej politiky. Smernica 2008/115 bola prijatá na základe bývalého článku 63 prvého odseku bodu 3 písm. b) ES[7] použitím spolurozhodovacieho postupu v zmysle článku 251 ES.[8] Ide totiž o prvý právny nástroj v oblasti prisťahovalectva prijatý uplatnením tohto postupu.[9]

38. Osobná pôsobnosť smernice 2008/115 vymedzená v jej článku 2 je veľmi široká. Podľa odseku 1 tohto ustanovenia sa smernica 2008/115 uplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene *zdržiavajú* na území členského štátu. Taký neoprávnený pobyt predstavuje prítomnosť štátneho príslušníka tretej krajiny na území členského štátu, pričom táto osoba nespĺňa alebo prestala spĺňať podmienky vstupu stanovené v článku 5 Kódexu schengenských hraníc alebo iné podmienky vstupu alebo pobytu v uvedenom členskom štáte.[10]

39. Keďže článok 2 ods. 1 smernice 2008/115 odkazuje len na neoprávnený pobyt, nerozlišuje medzi neoprávneným vstupom a neoprávneným pobytom.

40. Podľa článku 2 ods. 2 smernice 2008/115 majú členské štáty možnosť neuplatniť túto smernicu v presne vymedzených situáciách. Podľa článku 2 ods. 2 písm. a) smernice sa totiž členský štát *môže* rozhodnúť, že smernicu 2008/115 nebude uplatňovať na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým sa v súlade s článkom 13 Kódexu schengenských hraníc odoprel vstup alebo ktorí boli zadržaní príslušnými orgánmi v súvislosti s neoprávneným prekročením *vonkajšej* hranice členského štátu a ktorí následne v tomto členskom štáte nezískali oprávnenie alebo právo na pobyt.

41. K zadržaniu musí podľa znenia citovaného ustanovenia dôjsť v *súvislosti s neoprávneným prekročením* [pri príležitosti neoprávneného prekročenia – *neoficiálny preklad*] vonkajšej hranice, z čoho podľa môjho názoru vyplýva úzke časové a priestorové prepojenie s prekročením hranice.

42. Samotná smernica 2008/115 neobsahuje vymedzenie pojmov „vnútorná hranica“ alebo „vonkajšia hranica“. Keďže sa v nej však niekoľkokrát spomína Kódex schengenských hraníc, považujem za jasné, že sa uplatní vymedzenie uvedené v tomto kódexe. Z článku 2 bodu 1 písm. a) a z článku 2 bodu 2 Kódexu schengenských hraníc tak vyplýva, že „vnútornými hranicami“ sú spoločné pozemné hranice[11] členských štátov a „vonkajšími hranicami“ sú pozemné hranice[12] a námorné hranice[13] členských štátov, pokiaľ nejde o vnútorné hranice. Samozrejme, pojem „členské štáty“ označuje len členské štáty Únie, ktoré sa zúčastňujú na schengenskom acquis, ako aj zúčastnené tretie štáty.[14]

43. Smernica 2008/115 sa uplatňuje len na štáty, ktoré sú súčasťou schengenského priestoru. Podľa článku 21 smernice 2008/115 táto smernica nahrádza ustanovenia článkov 23 a 24 Schengenského dohovoru. Pokiaľ ide konkrétnejšie o Spojené kráľovstvo, odôvodnenie 26 smernice 2008/115 stanovuje, že Spojené kráľovstvo „sa nezúčastňuje na prijatí tejto smernice, a preto nie je ňou viazané ani nepodlieha jej uplatňovaniu“.

7 — Tento článok sa stal po vstupe do platnosti Lisabonskej zmluvy článkom 79 ods. 2 písm. c) ZFEÚ.

8 — Tento postup sa stal uplatniteľným po prijatí rozhodnutia Rady 2004/927/ES z 22. decembra 2004, ktorým sa upravujú určité oblasti hlavy IV časti III Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva tak, aby sa spravovali postupom ustanoveným v článku 251 zmluvy (Ú. v. EÚ L 396, s. 45).

9 — Pozri BALDACCINI, A.: The return and removal of irregular migrants under EU law: an analysis of the Return Directive. In: *European Journal of Migration and Law*. 2001, s. 1 až 17, a najmä s. 1.

10 — Pozri článok 3 bod 2 smernice 2008/115.

11 — Vrátane riečnych a jazerných.

12 — Vrátane riečnych a jazerných.

13 — Ako aj ich letiská, riečne prístavy, námorné prístavy a jazerné prístavy.

14 — Pozri odôvodnenia 21 až 28 Kódexu schengenských hraníc.

B – *Kódex schengenských hraníc*

44. Kódex schengenských hraníc stanovuje systém prekračovania hraníc osobami.

45. Podmienky prekračovania vonkajších hraníc a kontroly na overovanie ich dodržiavania sú vymedzené v hlave II Kódexu schengenských hraníc.[15] Tieto kontroly zahŕňajú na jednej strane kontroly na hraničných priechodoch určených členskými štátmi a na druhej strane dozor nad týmito priechodmi.

46. Naopak, smernica 2008/115 sa uplatní, keď určitá osoba neoprávnene vstúpi do schengenského priestoru a nemá tam právo na pobyt.

47. Kódex schengenských hraníc teraz[16] výslovne stanovuje prepojenie medzi uvedeným kódexom a smernicou 2008/115. Podľa článku 12 ods. 1 druhej vety tohto kódexu je totiž osoba, ktorá neoprávnene prekročí hranicu a nemá právo zdržiavať sa na území dotknutého členského štátu, zadržaná a uplatnia sa na ňu postupy v súlade so smernicou 2008/115.

C – *Pozbavenie osobnej slobody z hľadiska smernice 2008/115*

48. Podľa kapitoly IV smernice 2008/115 nazvanej „Zaistenie na účely odsunu“ možno zaistenie uplatniť len ako *ultima ratio*, pokiaľ je to absolútne nevyhnutné počas príprav na odsun.[17] Základným princípom ustanovení o zaistení je, že iba konanie o návrate a odsune je dôvodom na pozbavenie osobnej slobody, a že ak sa tieto konania nevykonajú s požadovanou starostlivosťou, zaistenie prestáva byť na základe týchto ustanovení odôvodnené.[18] Zaistenie na účely odsunu nemá trestajúcu ani trestnoprávnu povahu a nepredstavuje trest odňatia slobody.[19] Článok 15 ods. 1 smernice 2008/115 si navyše vyžaduje zužujúci výklad, lebo nútené zaistenie ako pozbavenie osobnej slobody predstavuje výnimku zo základného práva osobnej slobody.[20]

49. Pokiaľ ide o zaistenie alebo odňatie slobody mimo situácií upravených v smernici 2008/115, smernica neobsahuje nijaké ustanovenie, ktoré by členským štátom dávalo možnosť uplatniť zaistenie alebo odňatie slobody ako trestnoprávnu sankciu v súvislosti s neoprávneným pobytom. Dôvod je podľa môjho názoru jasný: taká sankcia nie je opodstatnená, ak je cieľom smernice 2008/115 upraviť rýchly návrat štátnych príslušníkov tretích štátov s neoprávneným pobytom. Každé zaistenie alebo trest odňatia slobody, ktorý nie je uložený v rámci konania o návrate, v konečnom dôsledku spomalí toto konanie.

15 — Články 4 až 19a Kódexu schengenských hraníc. Táto hlava je rozdelená na päť kapitol, teda prekračovanie vonkajších hraníc a podmienky pre vstup (kapitola I), kontrola vonkajších hraníc a odopretie vstupu (kapitola II), personál a zdroje pre kontrolu hraníc a spolupráca medzi členskými štátmi (kapitola III), osobitné pravidlá pre hraničné kontroly (kapitola IV) a osobitné opatrenia v prípade závažných nedostatkov týkajúcich sa kontroly vonkajších hraníc (kapitola IVa).

16 — Je potrebné uviesť, že niekoľko mesiacov po skutkových okolnostiach sporu vo veci samej bol článok 12 ods. 1 Kódexu schengenských hraníc zmenený a doplnený práve s cieľom vyjasniť vzťah so smernicou 2008/115. Pozri článok 1 bod 11 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 610/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa mení nariadenie č. 562/2006, Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, nariadenia Rady (ES) č. 1683/95 a (ES) č. 539/2001 a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 a (ES) č. 810/2009 (Ú. v. EÚ L 182, s. 1).

17 — Články 15 až 18 smernice 2008/115.

18 — Pokiaľ ide o viac podrobností, pozri body 46 až 55 stanoviska, ktoré som predniesol vo veci Mahdi (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1936).

19 — Pozri bod 47 stanoviska, ktoré som predniesol vo veci Mahdi (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1936). Pozri tiež bod 35 stanoviska, ktoré predniesol generálny advokát Mazák vo veci El Dridi (C-61/11 PPU, EU:C:2011:205), bod 54 stanoviska, ktoré predniesol generálny advokát Wathelet vo veci G. a R. (C-383/13 PPU, EU:C:2013:553), ako aj bod 91 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Bot vo veciach Bero a Bouzalmate (C-473/13 a C-514/13, EU:C:2014:295).

20 — Pozri bod 47 stanoviska, ktoré som predniesol vo veci Mahdi (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1936). Pokiaľ ide o článok 5 ods. 1 písm. f) Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDĽP“), Európsky súd pre ľudské práva rozhoduje v tom istom smere (pozri najmä rozsudky ESĽP vo veciach Quinn v. Francúzsko, 22. marca 1995, séria A, č. 311, bod 42; a Kaya v. Rumunsko, č. 33970/05, bod 16, 12. októbra 2006).

50. Vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok El Dridi[21], sa od Súdneho dvora požadovalo, aby posúdil, či smernica 2008/115 bráni takej právnej úprave členského štátu, akou bola vo veci samej talianska právna úprava, ktorá stanovila, že trest odňatia slobody sa uloží štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na území členského štátu, len na základe toho, že v rozpore s príkazom na opustenie územia tohto členského štátu v stanovenej lehote zotrváva na uvedenom území bez legitímneho dôvodu. Súdny dvor rozhodol, že smernica 2008/115, najmä jej články 15 a 16, skutočne bráni takej právnej úprave.[22]

51. Vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Achughbabian[23], mal Súdny dvor opäť určiť, či smernica 2008/115 bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, akou je francúzska právna úprava vo veci samej,[24] podľa ktorej sa štátnemu príslušníkovi tretieho štátu uloží trest odňatia slobody len z toho dôvodu, že neoprávnene vstúpil alebo sa neoprávnene zdržiava na francúzskom území. Súdny dvor opäť rozhodol, že smernica 2008/115 bráni takej právnej úprave, „pokiaľ umožňuje uväznenie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na území daného členského štátu a ktorý nie je ochotný toto územie opustiť dobrovoľne, pričom voči nemu neboli uplatnené donucovacie opatrenia podľa článku 8 tejto smernice a v prípade, že bol na čas prípravy a výkonu svojho odsunu zaistený, mu neuplynula maximálna doba na zaistenie“[25]. Vo veci samej bol pán Achughbabian práve v takejto situácii.

52. Podľa úvah Súdneho dvora v týchto dvoch veciach môže odňatie slobody narušiť dosiahnutie cieľa sledovaného smernicou 2008/115 a znemožniť uplatnenie opatrení upravených v článku 8 ods. 1 smernice, ako aj oneskoriť výkon rozhodnutia o návrate.[26]

53. V rozsudku Achughbabian[27] však Súdny dvor ďalej uviedol, že smernica 2008/115 nebráni právnej úprave členského štátu, na základe ktorej sa ukladajú trestnoprávne sankcie za neoprávnený pobyt, „ak umožňuje uväznenie príslušníka tretej krajiny, voči ktorému bolo uplatnené konanie o návrate podľa smernice [2008/115] a ktorý sa neoprávnene zdržiava na území členského štátu bez opodstatneného dôvodu nevrátiť sa“[28].

54. Súdny dvor následne vo veci Sagor[29] potvrdil, že trest domáceho väzenia uložený a vykonaný počas konania o návrate „môže oneskoriť, a teda aj narušiť také opatrenia, akými sú vrátenie na hranicu a vynútený návrat leteckou dopravou, ktoré prispievajú k vykonaniu odsunu“. Pokiaľ však ide o trestné stíhanie vedúce k peňažnému trestu, Súdny dvor rozhodol, že takýto peňažný trest nemôže narušiť konanie o návrate upravené smernicou 2008/115.[30] Ďalej uviedol, že „uloženie peňažného trestu totiž nijakým spôsobom nebráni tomu, aby bolo rozhodnutie o návrate prijaté a vykonané pri plnom rešpektovaní podmienok stanovených v článkoch 6 až 8 smernice 2008/115, a neporušuje ani spoločné normy v oblasti odňatia slobody, ktoré sú upravené v článkoch 15 a 16 tejto smernice“[31].

21 — C-61/11 PPU, EU:C:2011:268.

22 — Rozsudok El Dridi (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, bod 62 a výrok).

23 — C-329/11, EU:C:2011:807.

24 — Bývalý článok 621-1 CESEDA.

25 — Rozsudok Achughbabian (C-329/11, EU:C:2011:807, bod 50 a prvá zarážka výroku).

26 — Pozri rozsudky El Dridi (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, bod 59) a Achughbabian (C-329/11, EU:C:2011:807, bod 45). Pokiaľ ide o analýzu dôsledkov týchto dvoch vecí na vnútroštátneho zákonodarcu v trestnoprávnej oblasti, pozri MITSILEGAS, V.: The Criminalisation of Migration in Europe, Springer, 2015, s. 57 až 76.

27 — C-329/11, EU:C:2011:807.

28 — Body 48 a 50, ako aj druhá zarážka výroku. Podľa môjho názoru je táto pasáž síce taktiež súčasťou výrokovej časti rozsudku, no jednoznačne predstavuje *obiter dictum*, lebo nemá nijakú väzbu na skutkové okolnosti prejednávanej veci a týka sa hypotetickej situácie.

29 — C-430/11, EU:C:2012:777, bod 45.

30 — Bod 36.

31 — Bod 36.

55. Naposledy vo veci Celaj,[32] v ktorej chcela Talianska republika uplatniť trestnoprávne sankcie voči štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiaval na jej území, na ktorého boli uplatnené spoločné normy a postupy upravené smernicou 2008/115 s cieľom ukončiť jeho prvý neoprávnený pobyt na území členského štátu a ktorý znova vstúpil na územie uvedeného členského štátu napriek zákazu vstupu, Súdny dvor konštatoval, že „okolnosti vo veci samej sa tak líšia zjavne od okolností, o ktoré išlo vo veciach, v ktorých boli vydané rozsudky El Dridi [(C-61/11 PPU, EU:C:2011:268)]… a Achughbabian [(C-329/11, EU:C:2011:807)]“[33] a že smernica 2008/115 „nebráni v zásade právnej úprave členského štátu, ktorá stanovuje uloženie trestu odňatia slobody štátnemu príslušníkovi tretej krajiny s neoprávneným pobytom, ktorý po tom, ako mu bol nariadený návrat do krajiny jeho pôvodu v rámci skoršieho konania o návrate, opätovne vstúpil protiprávne na územie uvedeného štátu v rozpore so zákazom vstupu“.[34]

56. Dá sa to zhrnúť tak, že judikatúra Súdneho dvora pripúšťa dve situácie, v ktorých smernica 2008/115 nebráni uloženiu trestu odňatia slobody štátnemu príslušníkovi tretej krajiny z dôvodu jeho neoprávneného pobytu, a to keď sa uplatnilo konanie o návrate upravené smernicou 2008/115 a štátny príslušník sa neoprávnene zdržiava na uvedenom území bez legitímneho dôvodu na to, aby sa nevrátil (situácia „Achughbabian“), a keď sa uplatnilo konanie o návrate a dotknutá osoba znova vstúpi na územie tohto členského štátu napriek zákazu vstupu (situácia „Celaj“).

57. Na prípad pani Affumovej sa nevzťahuje ani jedna z týchto situácií, lebo voči nej nebolo uplatnené konanie o návrate (situácia „Achughbabian“) a nedošlo k novému vstupu na francúzske územie (situácia „Celaj“).

58. Francúzske orgány sa však domnievajú, že je možné uložiť jej trest odňatia slobody z dôvodu neoprávneného vstupu do Francúzska.

D – *Neoprávnený vstup z hľadiska smernice 2008/115*

1. Francúzska právna úprava

59. Po vydaní rozsudku Súdneho dvora vo veci Achughbabian[35] a rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Mallah v. Francúzsko[36] francúzska vláda zákonom č. 2012-1560[37] upravila svoj systém odsunu cudzincov s neoprávneným pobytom. Okrem iného zmenila právnu úpravu s cieľom zrušiť prečin neoprávneného *pobytu a* zaviesť postup zaistenia cudzincov na účely kontroly ich práva na pobyt. Francúzske orgány však zachovali prečin neoprávneného *vstupu* v prípade nelegálneho prekročenia vonkajších hraníc (článok L. 621-2 ods. 1 CESEDA) a v prípade pohybu štátneho príslušníka tretej krajiny v rozpore s podmienkami pohybu cudzincov stanovenými v Schengenskom dohovore (článok L. 621-2 ods. 2 CESEDA).

32 — C-290/14, EU:C:2015:640.

33 — Rozsudok Celaj (C-290/14, EU:C:2015:640, bod 28).

34 — Bod 33 a výrok.

35 — C-329/11, EU:C:2011:807.

36 — Pozri ESĽP, Mallah v. Francúzsko, č. 29681/08 z 10. novembra 2011. V tejto veci marocký štátny príslušník odsúdený za to, že poskytol ubytovanie svojmu zaťovi, krajanovi s nelegálnym pobytom, tvrdil, že jeho odsúdenie predstavuje vzhľadom na okolnosti veci neprimeraný zásah do výkonu práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života v zmysle článku 8 EDĽP. Len vďaka tomu, že dotknutá osoba bola trestu zbavená, štrasburský súd usúdil, že ustanovenia článku 8 EDĽP neboli porušené. Francúzsky zákonodarca v dôsledku toho rozšíril pôsobnosť trestnoprávnej imunity stanovenej v článku L. 622-4 na prečin pomoci s neoprávneným vstupom a pobytom. Pozri bod 2.2 štúdie vplyvu z 21. septembra 2012 k návrhu zákona o úprave legislatívnych ustanovení o odsune cudzincov s neoprávneným pobytom, ktorá je dostupná na internetovej adrese http://www.senat.fr/leg/etudes-impact/pjl11-789-ei/pjl11-789-ei.html.

37 — Zákon dostupný na internetovej adrese: http://www.legiFrance.gouv.fr/eli/loi/2012/12/31/INTX1230293L/jo/texte.

60. V dôvodovej správe k návrhu zákona francúzske orgány uvádzajú, že „právna úprava prekročenia vonkajších hraníc a pohybu štátnych príslušníkov tretích krajín medzi členskými štátmi nepatrí do pôsobnosti smernice [2008/115]“ [38].

61. Podľa názoru francúzskych orgánov totiž uvedená právna úprava „vyplýva, pokiaľ ide o prekračovanie vonkajších hraníc, z… Kódexu schengenských hraníc… ktorý členským štátom ukladá povinnosť zaviesť odrádzajúce sankcie v prípade zisteného nedodržania pravidiel na hranici, t. j. v prípade odopretia vstupu na územie, alebo pri zadržaní pri príležitosti neoprávneného prekročenia hranice. Pokiaľ ide o nedodržanie ustanovení [Schengenského dohovoru], ktoré sa týkajú pohybu medzi členskými štátmi, smernica [2008/115] výslovne stanovuje, že členské štáty nemusia uplatniť odsun, ale môžu použiť mechanizmy readmisie medzi členskými štátmi, na ktoré sa smernica [2008/115] nevzťahuje, ako pripomenul sudca Conseil d'État pre skrátené konania (CE, 27. júna 2011, Ministerstvo vnútra/Lassoued, č. 350207)“ [39].

62. Francúzske orgány na základe toho konštatujú, že „tieto prípady sú totiž mimo pôsobnosti výkladu Súdneho dvora Európskej únie, z ktorého vychádzal Cour de cassation, a zrušenie systému sankcií je v rozpore s európskou právnou úpravou“ [40].

2. Situácia pani Affumovej

63. Francúzske orgány odôvodňujú francúzsku právnu úpravu odkazom na viaceré ustanovenia smernice 2008/115 a Kódexu schengenských hraníc, ktoré preskúmam nižšie a následne Súdnemu dvoru odporučím, aby potvrdil uplatniteľnosť smernice 2008/115. Domnievam sa totiž, že ani jedna z výnimiek alebo obmedzení upravených týmito dvoma právnymi nástrojmi nie je v prejednávanej veci relevantná.

a) O článku 2 ods. 2 písm. a) smernice 2008/115

64. Francúzska republika s odvolaním sa na článok 2 ods. 2 písm. a) smernice 2008/115 tvrdí, že taký prípad, o aký ide v spore vo veci samej, nepatrí do pôsobnosti tejto smernice.

65. V prvom rade treba pripomenúť, že článok 2 ods. 2 písm. a) smernice 2008/115 sa vzťahuje len na vonkajšie hranice, že hranica medzi Belgickom a Francúzskom je vnútornou hranicou a že pani Affum bola zadržaná na výstupe z Francúzska na vonkajšej hranici medzi Francúzskom a Spojeným kráľovstvom.

66. Francúzska republika sa za týchto okolností domnieva, že článok 2 ods. 2 písm. a) smernice 2008/115 sa uplatní na neoprávnené prekročenie vonkajšej hranice členského štátu na *vstupe* do schengenského priestoru, ako aj na *výstupe* z neho.

67. Keďže sa teda zdá, že zo stanoviska Francúzskej republiky vyplýva, že na situáciu osoby, ktorá neoprávnene vstúpila na územie členského štátu cez vnútornú hranicu, ale zadržaná bola až na výstupe na vonkajšej hranici členského štátu, sa vzťahuje článok 2 ods. 2 písm. a) smernice 2008/115, nemôžem s ním súhlasiť.

38 — Návrh zákona o zaistení na účely kontroly práva na pobyt, ktorým sa mení prečin pomoci s neoprávneným pobytom v tom zmysle, že sa z neho vylučujú humanitárne a nezištné skutky, zaregistrovaný v kancelárii predsedu Senátu 28. septembra 2012, dostupný na internetovej adrese http://www.senat.fr/leg/pjl11-789.pdf (s. 6).

39 — Tamže (s. 6).

40 — Tamže (s. 6).

68. Zo znenia tohto ustanovenia podľa môjho názoru jasne vyplýva, že sa vzťahuje len na *neoprávnený vstup*, lebo v opačnom prípade by posledná časť vety („a ktorí následne v tomto členskom štáte nezískali oprávnenie alebo právo na pobyt“) nemala zmysel.[41]

69. Francúzska republika sa teda v prejednávanej veci nemôže odvolávať na článok 2 ods. 2 písm. a) smernice 2008/115.

b) O článku 3 bode 2 smernice 2008/115: jednoduchý tranzit ako „pobyt“

70. Vnútroštátny súd má podľa všetkého pochybnosti o tom, či prítomnosť štátneho príslušníka tretej krajiny na území členského štátu, ktorý je súčasťou Schengenského priestoru, keď ide len o tranzit do iného členského štátu, ktorý nie je súčasťou Schengenského priestoru, patrí do pôsobnosti smernice 2008/115.

71. Také pochybnosti nie sú dôvodné.

72. Podľa článku 2 ods. 1 smernice 2008/115 sa táto smernica uplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu. V článku 3 bode 2 uvedenej smernice je „nelegálny pobyt“ vymedzený ako „prítomnosť štátneho príslušníka tretej krajiny na území členského štátu, pričom táto osoba nespĺňa alebo prestala spĺňať podmienky vstupu ustanovené v článku 5 Kódexu schengenských hraníc alebo iné podmienky vstupu alebo pobytu v uvedenom členskom štáte“.

73. Z týchto ustanovení vyplýva, že štátny príslušník tretej krajiny nachádzajúci sa na palube autobusu bez splnenia podmienok vstupu je skutočne prítomný na území dotknutého členského štátu, na ktorom sa neoprávnene zdržiava. Na účely určenia neoprávnenosti pobytu nie je rozhodujúce, či ide o tranzit alebo nie.

c) O článku 6 ods. 3 smernice 2008/115

74. Podľa článku 6 ods. 3 smernice 2008/115 členské štáty nemusia vydať rozhodnutie o návrate v prípade, že si dotknutú osobu vezme späť iný členský štát na základe „dvojstranných dohôd alebo dojednaní“ platných v čase nadobudnutia účinnosti tejto smernice.

75. Treba poukázať na to, že ako jasne vyplýva zo znenia tohto ustanovenia, upravuje len možnosť členského štátu nevydať rozhodnutie o návrate, ale na rozdiel od článku 2 smernice 2008/115 nijako nevymedzuje jej pôsobnosť. Článok 6 ods. 3 tejto smernice nemôže mať za následok, ako podľa všetkého tvrdí francúzska vláda, že ani jedno z ustanovení smernice 2008/115 sa v spore vo veci samej neuplatní. Naopak, členský štát, ktorý sa odvoláva na článok 6 ods. 3 smernice 2008/115, je naďalej viazaný ostatnými ustanoveniami smernice a má povinnosť zabezpečiť jej plný potrebný účinok. Judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa ustanovení tejto smernice a najmä pozbavenia slobody osôb je naďalej uplatniteľná.

76. Článok 6 ods. 3 smernice 2008/115 teda dotknutý členský štát zbavuje len povinnosti prijať rozhodnutie o návrate v zmysle článku 6 ods. 1 smernice. Rozhodnutie o odovzdaní osoby na základe dojednania však predstavuje jedno z opatrení upravených uvedenou smernicou, ako aj prípravnú etapu na návrat z územia členských štátov smernice 2008/115.

41 — Okrem toho keby som sledoval logiku úvah Francúzskej republiky až do konca, situácia osoby, ktorá neoprávnene vstúpila na územie členského štátu cez vnútornú hranicu a orgány tohto členského štátu ju zadržali nie na vonkajšej hranici, ale inde na jeho území, by patrila do pôsobnosti smernice 2008/115, lebo by neprekročila vonkajšiu hranicu. Nepovažujem za konzistentné zaobchádzať inak s osobou v situácii pani Affum.

77. Pokiaľ ide o výklad výrazu „dvojstranných“, navrhujem, aby Súdny dvor prijal výklad článku 6 ods. 3 smernice 2008/115, ktorý zahŕňa také dojednanie, aké je predmetom veci samej.[42] Toto dojednanie síce uzatvorili štyri členské štáty, no s územím Beneluxu zaobchádza ako s jediným územím. Možno ho teda považovať za dvojstrannú dohodu.

78. Taký výklad by bol ďalej podľa môjho názoru v súlade so zásadou uvedenou v článku 350 ZFEÚ, podľa ktorej ustanovenia Zmlúv nebránia existencii ani vytváraniu regionálnych únií medzi Belgickým kráľovstvom a Luxemburským veľkovojvodstvom alebo medzi Belgickým kráľovstvom, Luxemburským veľkovojvodstvom a Holandským kráľovstvom, ak sa ciele týchto regionálnych únií nedosiahnu uplatňovaním Zmlúv.

79. Ak Zmluva FEÚ už prostredníctvom tohto ustanovenia zohľadňuje osobitnú situáciu Beneluxu, Súdny dvor by mal urobiť to isté pri výklade článku 6 ods. 3 smernice 2008/115.

d) O článku 4 ods. 3 Kódexu schengenských hraníc

80. Francúzska republika sa odvoláva aj na článok 4 ods. 3 Kódexu schengenských hraníc, podľa ktorého členské štáty zavedú sankcie za neoprávnené prekročenie vonkajších hraníc na iných miestach než na hraničných priechodoch alebo v iných časoch než počas stanovených otváracích hodín.

81. Toto ustanovenie sa v prejednávanej veci neuplatní, lebo pani Affum sa nijako nepokúsila prekročiť hranicu mimo hraničných priechodov alebo stanovených otváracích hodín.

82. Nevidím dôvod, prečo by sa, ako navrhuje Francúzska republika, toto ustanovenie nemalo vykladať doslovne a zahŕňať aj hraničné priechody, keďže článok 4 Kódexu schengenských hraníc stanovuje práve rozdielne zaobchádzanie s prekročením hranice na hraničných priechodoch a počas stanovených otváracích hodín (ods. 1) a s prekročením hranice mimo hraničných priechodov a otváracích hodín (ods. 2). Inými slovami, nevidím dôvod teleologickej povahy, ktorý by mohol byť v rozpore s doslovným a systematickým výkladom článku 4 Kódexu schengenských hraníc.

83. V tomto kontexte musím pripomenúť, že na osobu, ktorá neoprávnene prekročila hranicu a nemá právo na pobyt na území dotknutého členského štátu, sa teda vzťahuje smernica 2008/115.[43]

84. Smernica 2008/115 sa teda na situáciu pani Affumovej uplatní. Ako som už uviedol v bode 57 týchto návrhov, v jej prípade nejde ani o jednu zo situácií, v ktorých Súdny dvor konštatoval, že smernica 2008/115 nebráni odňatiu slobody štátneho príslušníka tretej krajiny. Osobu, ktorá sa nachádza v situácii pani Affumovej, tak nemožno uväzniť len z toho dôvodu, že sa neoprávnene zdržiava na francúzskom území.

V – Návrh

85. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor na prejudiciálne otázky, ktoré položil Cour de cassation, odpovedal takto:

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území, najmä jej článok 6 ods. 3, článok 15 a článok 16, sa má vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, ktorá postihuje neoprávnený vstup štátneho

42 — Dojednanie medzi vládami Holandského kráľovstva, Belgického kráľovstva a Luxemburského veľkovojvodstva na jednej strane a vládou Francúzskej republiky na druhej strane o preberaní osôb na spoločných hraniciach medzi územím štátov Beneluxu a Francúzskom. Text tohto dojednania je dostupný na internetovej adrese http://wetten.overheid.nl/BWBV0004480/geldigheidsdatum_06-08-2014.

43 — Pozri tiež bod 46 týchto návrhov.

príslušníka tretej krajiny trestom odňatia slobody, pokiaľ je táto osoba zadržaná na výstupe zo schengenského priestoru na vonkajšej hranici tohto členského štátu, pričom ide o jej tranzit a cestuje z iného členského štátu, ktorý ju môže prijať na základe dojednania, ktoré s ním bolo uzatvorené pred nadobudnutím účinnosti smernice 2008/115.